

"Âyinede temessül, münkasım dört surete: Ya yalnız hüviyet ya beraber hâsiyet ya hüviyet hem şule-i mahiyet ya mahiyet hüviyet..." İzah eder misiniz?

Temessül; bir şeyin aynı ile başka bir şeyde yansması demektir. Mesela bir mum etrafında halka şeklinde on adet ayna bulunsa, her bir aynada mum temessül eder. Yani mum aynı vasıfları ile o aynaların içinde bulunur. Bir tek mum iken, on mum olur.

Nurani varlıklar ile onun zıddı olan kesif varlıkların yansmasında ve temessülünde durumları farklılık arz eder, hükümleri başka başkadır, biri hakiki yansır diğeri sadece görüntü olarak yansır.

Nurani bir varlık yansıdığı yere kendi aslındaki vasıfları da götürür, bir nevi yansıyan ile yansımaya mahal olan şey aynı gibi olur. Mesala aynada yansıyan güneş kendine özgü vasıflarını aynaya da aksettirir, bir nevi küçük bir güneş o aynada oluşur. Aynı güneş gibi o da ısı ve ışık verir; fark sadece azamet ve kibriyadadır. Nuranin temessülü temessül ettiği yeri, yani yansıdığı yeri kendi gibi yapar.

Kesif şeylerde yani madde ve cismin hükmettiği şeylerde ise yansıma, temessül sadece görüntü olarak vardır, vasıflar oraya aksetmez; onun için yansıyan şey ile yansımaya mahal olan şey farklıdır, aralarındaki tek ilişki görüntü naklidir. Mesala maddi ve kesif olan bir taş aynada yansısı sadece görüntüsü oraya gider taşın kendine ait vasıflar oraya geçmez.

Bu temessülün böyle hadsiz aksamı ve aşamaları olduğu için her mevcut aynası kabiliyetine göre bu temessüle mazhar oluyor. Kelime kendi kabı ve kapasitesine uygun olarak o temessüle mahal oluyor.

Mesela, Kur'an'ın bir kelime ya da cümlesi Allah'ın sıfatlarının temessülüne mazhar olduğu için taklidi ve tanziri kabil olmuyor. İnsanlar bu kelime ve cümle karşısında bizar kalıyor. İşte temessülün bir aksamı.

Hüviyet, *bir şeyin sadece görüntüsüne denir.* Mesela insanın cesedinin aynadaki görüntüsüne hüviyet denir ki aynadaki o görüntü meyyit ve cansızdır; nurani olmadığı için insanın aslını değil sadece görüntüsünü yansıtır.

Hasiyet, *bir şeyin vasıf ve özelliklerine denir.* Mesela, insanın cesedi hayat ateşinden dolayı sıcaktır. Derisi yumuşak rengi toprak rengine çalar vs...

Şimdi cesedin bu hasiyetleri aynada görünen hüviyette var mı ona bakılır. Aynadaki ceset hüviyet olarak yansıdığı için sadece görüntü olarak vardır, aynanın içindeki

---

cesedin sıcaklığı, derisinin yumuşaklığı anlaşılmaz. Yani nurani yansılarda bir şeyin hasiyetlerinden bazıları aksedebilir. Mesela güneş yarı nurani olduğu için aynaya bazı vasıflarını aksettirebiliyor, sıcak ve ziyası gibi ceset maddi ve kesif olduğu için hasiyetlerini aynaya taşıyamıyordu.

Mahiyet, *bir şeyin bütününe ve tamamına denir*. Tam nurani varlıklar temessül ettiği şeye bütünü ile yansır. Yani bazı hasiyet ve vasıfları ile değil, bütün mahiyeti ile yansır...

Yine Cebrail (as) tam nurani bir varlık olduğu için Hazreti Peygamberin huzurunda Dıhye (ra)'in suretinde temessül ederken aynı anda arşta bütün haşmeti ile secde eder bir vaziyette temessül edebiliyor. *Buna mahiyet temessülü denir hüviyet temessülü değil*.